

Sluttprotokoll fra forhandlingsmøte

16. mai 2023

mellom staten og Norges Bondelag

1 Avtalemessige forutsetninger

Grunnlaget for den inngåtte avtalen er regjeringens politiske plattform, Stortingets behandling av jordbruksoppgjøret i 2022 i Innst. 426 S (2021–2022) og budsjettforliket med Sosialistisk Venstreparti i Innst. 8 S (2021–2022), Stortingets behandling av Meld. St. 13 (2020–2021) *Klimaplan for 2021–2030* i Innst. 325 S (2020–2021) og klimaavtalen med jordbruket.

Jordbruksavtalen er et verktøy for å oppnå bærekraft i jordbrukssektoren både økonomisk, miljømessig og sosialt. I Norge er de årlige jordbruksforhandlingene mellom staten og næringsorganisasjonene i jordbruket i fellesskap med på å sikre utforming av de langsiktige rammevilkårene for jordbruket og norsk matproduksjon. Forutsigbare rammevilkår og god inntektsutvikling er grunnleggende forutsetninger for at jordbruksproduksjonen skal oppnå tilstrekkelig økonomisk bærekraft og bidra til god rekruttering. Tydelig klima- og miljøprofil og styrking av særskilte virkemidler knyttet til utviklings- og omstillingstiltak bidrar til miljømessig bærekraft. For næringsutøverne er sosial bærekraft knyttet til forutsigbare rammevilkår, gode velferdsordninger og inntektsutvikling. For samfunnet produserer jordbruket fellesgoder som landbruk over hele landet, kulturlandskap og bevaring av biologisk mangfold. Økt selvforsyning gir høyere innenlands produksjon av mat og er en viktig del av et bærekraftig jordbruk. Forbrukeren får gjennom dette tilgang på trygg norsk mat.

Årets forhandlinger ble gjennomført mellom staten og Norges Bondelag, etter at jordbrukets organisasjoner ikke klarte å opptre som én part og fremme et felles krav, jf. Hovedavtalen for jordbruket. I denne situasjonen har partene lagt særlig vekt på å gjennomføre forhandlingene i tråd med Hovedavtalens bestemmelser for å ivareta hensynet til forhandlingssystemet. Det vises til referatene fra prosessen.

Partene viser til det omforente grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket og at Landbruks- og matministeren i forkant av oppgjøret klargjorde at forhandlingene ville bli gjennomført på ordinær måte og uten eventuelle endringer i grunnlagsmaterialet som måtte følge av oppfølgingen av NOU 2022:14. Partene viser videre til at fjorårets oppgjør på 10 900 mill. kroner var summen av økte inntektsmuligheter over to år i en situasjon med

ekstraordinær kostnadsvekst i matproduksjonen. Årets avtale dreier seg på vanlig måte om én avtaleperiode, i en situasjon hvor kostnadsveksten har flatet ut og delvis er på vei ned. Det gjør at det kan legges til rette for større økning i inntektsmulighetene i år, med klart lavere ramme enn i fjor.

Den inngåtte jordbruksavtalen omfatter:

- Målpriser for perioden 1. juli 2023 – 30. juni 2024
- Bevilgninger over statsbudsjettet kap. 1150 for kalenderåret 2024
- Omdisponeringer innenfor budsjett for 2023
- Andre bestemmelser som framgår av denne protokollen

Partene er enige om de endringer i målpriser og satser, og bevilgninger på tilskuddsordninger, som går frem av vedlagte fordelingsskjema.

Under denne regjeringen har bevilgningen til jordbruksavtalen på kapittel 1150 økt fra 17,5 mrd. kroner til 27 mrd. kroner, som tilsvarer 54 pst.

For saker som ikke er omtalt av denne protokollen vises det til statens tilbud av 5. mai 2023.

2 Økte inntektsmuligheter i 2024

Partene er enige om tekniske forutsetninger som fremgår av tabell 2.2 på neste side. Avtalen har en økonomisk ramme på 4 147 mill. kroner. Avtalen innebærer at målprisene økes med et fullt årsutslag på 864 mill. kroner, bevilgningene over statsbudsjettets kap. 1150 økes med 2 907 mill. kroner, det benyttes ledige midler på 48 mill. kroner og et anslag på endret verdi av jordbruksfradraget på 328 mill. kroner, jf. tabell 2.1.

Tabell 2.1 Finansiering av avtalerammen

	Mill. kroner
Endring i målpriser	864
Endret bevilgning på kap. 1150	2 907
Overførte midler	48
Endret verdi av jordbruksfradraget	328
Sum, mill. kroner	4 147

Med dette opplegget gis jordbruket full kostnadskompensasjon fra 2023 til 2024. Videre legges det til rette for kronemessig lik inntektsvekst som for lønsmottakerne. Det gis videre full kompensasjon for svikt i forutsetningene i fjorårets oppgjør, både med hensyn på inntektsutvikling fra 2021 til 2023, og større vekst i årslønn for lønsmottakere enn prognosert i fjor. I tillegg legges det til rette for en nivåheving i inntektsmulighetene på 60 000 kroner per årsverk ut over kronemessig lik inntektsvekst som lønsmottakerne fra 2023 til 2024. I sum utgjør økningen i inntektsmuligheter fra 2023 før oppgjør til 2024 23 pst. eller vel 110 000 kroner per årsverk. Anslaget for 2024 er usikkert. Resultatet vil blant annet avhenge av utviklingen i markedsbalansen og kostnader samt næringens tilpasning til endringene i de økonomiske rammevilkårene.

Tabell 2.2 viser tekniske forutsetninger og økonomisk ramme for avtalen.

Tabell 2.2 Tekniske forutsetninger for avtalen og økonomisk ramme

	Grunnlag	Volum	Pris	Sum
	Mill. kr			Mill. kr
1. Produksjonsvolum	42 618	0,5 %		210
2. Prisendring på varer uten målpris	21 211		3,3 %	700
3a Gjødsel	3 225	10 %	-40 %	-1 100
3b Kraftfôr	9 924	0,5 %	3,3 %	380
3c Energi	4 357			0
3d Andre driftskostnader	14 482	0,5 %	5,3 %	840
4. Sum driftskostnader	31 988			120
5. Kapitalslit og leasing	9 326			400
6. Normalisert realrentekostnad	705			269
7. Arbeidsforbruk	19 523	-1,1 %		-210
8. Lik prosentvis vekst som andre grupper	19 313		4,4 %	850
A. Sum lik prosentvis vekst som andre grupper				519
9. Kronemessig lik inntektsutvikling	40 100		29 400	330
B. Sum lik kronemessig vekst				849
C. Kompensasjon for avvik ift. i fjor			21 900	888
D. Nivåheving	40 100		60 000	2 410
SUM, ramme, mill. kroner				4 147

Økningen i målpriser anslås å gi en økt utgift til mat på om lag 400 kroner i året for en gjennomsnittshusholdning.¹ For anslaget på prisvekst i sektorer uten målpris anslås en effekt på om lag 325 kroner. Det isolerte utslaget av økningen i råvarepriser på prisindeksen for mat og alkoholfrie drikkevarer anslås til 1 pst. Avtalen innebærer at en betydelig økning i rammen tas over budsjettmidler, med sikte på å holde råvareprisøkningen på et moderat nivå.

Partene er enige om følgende omdisponeringer innenfor budsjettet for 2023:

- Landbrukets utviklingsfond tilføres 93,75 mill. kroner
- Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i jordbruket tilføres 70,0 mill. kroner
- Markedstiltak i grøntsektoren tilføres 10,0 mill. kroner
- Tilskudd til råvareprisutjevningsordningen tilføres 20,0 mill. kroner
- Forskningsmidler i LUF tilføres 5,0 mill. kroner
- Tilskudd til Samvirkeforetaket Norsk Landbruksrådgiving SA tilføres 2,0 mill. kroner
- Prisnedskrivningstilskudd norsk korn reduseres med 88,1 mill. kroner
- Matkorntilskudd tilføres 30,3 mill. kroner

3 Utslag på referansebrukene

Budsjettmemndas sekretariat har for referansebrukene beregnet det kvantumsfaste utslaget av pris- og tilskuddsendringer i avtalen for 2024, inkl. forutsetninger om pris og kostnadsendringer og økt utnytting av jordbruksfradraget tilsvarende forutsetningene i

¹ 2,12 personer

tabell 2.2. Referansebruksberegningene er basert på NIBIOs driftsgranskinger, og brukes blant annet til å vise inntektsutviklingen og å beregne virkninger av endringer som følge av jordbruksoppjøret.

Tabell 3.1 Beregnet kvantumsfast helårsvirkning på referansebrukene av pris- og tilskuddsendringer, inkl. anslåtte kostnadsendringer til 2024, inkl. endret verdi av jordbruksfradraget. Kroner per årsverk.

Referansebruk ¹	Årsverk	2021	2022	2023 før oppgjør	2024	21 til 24	23 til 24
1 Melk. 33 årskyr	2,09	429 200	449 000	374 100	535 600	106 400	161 500
2 Korn. 507 daa	0,46	401 400	775 800	574 600	761 500	360 100	186 900
3 Sau. 169 vinterfôra	1,28	286 400	364 100	472 600	548 600	262 200	76 000
4 Melkegeit. 146 årsgeiter	1,61	458 200	494 800	457 500	575 000	116 800	117 500
5 Svin og korn. 49 avlssvin	1,65	609 000	754 100	920 800	970 100	361 100	49 300
6 Egg og planteprod. 6831 høner	1,60	516 500	570 500	533 400	586 000	69 500	52 600
7 Poteter 128 daa + korn 284 daa	1,24	501 500	580 400	501 200	683 600	182 100	182 400
8 32 ammekyr	1,20	308 600	386 900	452 300	540 900	232 300	88 600
9 51 dekar frukt og bær	1,82	530 400	550 900	646 700	721 600	191 200	74 900
10 115 dekar grønnsaker + korn	2,02	447 500	553 200	433 100	604 900	157 400	171 800
11 Fjølfselakt og planteprodukter	1,01	747 500	980 800	925 800	991 400	243 900	65 600
12 Økologisk melk. 32 årskyr, landet	2,02	481 100	516 700	479 800	659 100	178 000	179 300
13 Melk. 16 årskyr, landet	1,76	366 700	390 800	385 900	493 500	126 800	107 600
14 Melk. 53 årskyr, landet	2,47	500 600	513 600	372 800	572 600	72 000	199 800
15 Melk. 71 årskyr, landet	2,88	593 900	615 300	458 700	682 800	88 900	224 100
16 Melk. 42 årskyr, Østlandet (1 og 3)	2,09	535 900	573 700	465 900	652 700	116 800	186 800
17 Melk. 30 årskyr, Østlandet (5a)	2,01	390 400	405 400	331 600	486 500	96 100	154 900
18 Melk. 36 årskyr, Jæren (2)	1,90	451 000	472 800	378 600	537 100	86 100	158 500
19 Melk. 30 årskyr, Vestlandet (5b)	2,09	417 200	428 800	367 700	516 600	99 400	148 900
20 Melk. 44 årskyr, Trøndelag (4)	2,30	431 500	449 000	320 000	497 400	65 900	177 400
21 Melk. 29 årskyr, Nord-Norge (6,7)	2,17	442 700	454 300	382 000	576 100	133 400	194 100
22 Korn. 331 daa, Østlandet	0,31	393 400	762 200	544 000	735 300	341 900	191 300
23 Korn. 782 daa, Østlandet	0,70	523 800	894 100	732 400	909 900	386 100	177 500
24 Sau. 159 vinterfôra, Sør-N. (5a,5b)	1,26	258 600	329 400	434 900	509 800	251 200	74 900
25 Sau. 177 vinterfôra, Nord-N. (6,7)	1,35	333 500	408 500	509 100	600 200	266 700	91 100
26 Sau. 86 vinterfôra, landet	1,06	121 500	163 200	233 900	285 600	164 100	51 700
27 Sau. 288 vinterfôra, landet	1,70	388 000	480 200	558 900	666 000	278 000	107 100
28 Ammeku 29 kyr (5a, 5b, 6, 7)	1,24	326 200	383 000	437 700	522 300	196 100	84 600
29 Ammeku 35 kyr (1, 3, 4)	1,13	292 300	400 400	448 000	529 900	237 600	81 900
30 Ammeku 45 kyr, landet	1,40	368 300	463 600	524 600	629 000	260 700	104 400

¹ Parentesene angir hvilken arealtilskuddssone de ulike referansebrukene er plassert i.

4 Melkeproduksjon

Partene er enige om å prioritere melkeproduksjon i årets jordbruksavtale. Økonomien i melkeproduksjonen er styrket gjennom økning i målpris, distriktstilskudd, driftstilskudd og husdyrtilskudd. Videre er partene enige om en styrking av blant annet kulturlandskapstilskudd, beitetilskudd og velferdsordningene, noe som også kommer melkeprodusentene til gode.

Redusere produksjonstaket for melk

Partene er enige om at produksjonstaket for disponibel kvote for et enkelt foretak eller fra en enkelt landbrukseiendom reduseres fra 900 000 liter til 700 000 liter kumelk og til 350 000 liter geitemelk. Foretak som hadde en høyere historisk leveringsrett per 1.1.2024 får videreført denne. Melkeprodusenter som er i prosess med å utvide produksjonen, vil omfattes av en overgangsordning. For øvrig videreføres dagens regelverk for kvoteordningen. Detaljene i nytt kvoteregulering, inkl. overgangsordningen for melkeprodusenter som er i prosess med å utvide produksjonen, sendes på høring i løpet av høsten 2023 med ordinær høringsfrist, og vil gjelde fra 1.1.2024.

Videre er partene enige om at Landbruksdirektoratet skal vurdere muligheten for å innføre en begrensning på muligheten for å kjøpe kvote over produksjonstaket. En slik endring vil evt. kunne gjelde fra omsetningsrunden 2024.

Tiltak for å øke andelen eid kvote

Partene har vurdert mulige endringer i kvoteordningen for å øke andelen eid kvote.

For å stimulere til å øke andelen eid kvote, er partene enige om at i omsetningsrundene i 2023 og 2024 kan inntil 100 pst. av kvotemengden selges privat. Fra og med omsetningsrunden 2025 går man tilbake til dagens regelverk, der inntil 60 pst. av kvotemengden som ønskes solgt, kan selges privat.

Partene viser til brev fra finansministeren til landbruks- og matministeren, klima- og miljøministeren og statsministeren med forslag ifm. statsbudsjettet for 2024 om at gevinst ved isolert realisasjon av melkekvote, ikke skal inngå i personinntektsgrunnlaget:

«Gevinst ved realisasjon av alminnelig gårdsbruk i familien er fritatt for skatteplikt etter skatteloven § 9-3 sjette ledd jf. § 9-13 første ledd, forutsatt at eiendommen er eid i minst 10 år og vederlaget ikke overstiger $\frac{3}{4}$ av antatt salgsværdi. Gevinst ved realisasjon utenfor familien er fritatt for personinntektsberegning, jf. skatteloven § 12-11 fjerde ledd. Disse reglene gjelder også for melkekvote som realiseres sammen med gårdsbruket, jf. skatteloven §§ 9-13 sjette ledd og 12-11 fjerde ledd.

Selges kvoten separat er gevinst fullt ut skattepliktig, jf. skatteloven §§ 5-30 første ledd jf. 5-1 første ledd.

I forbindelse med budsjettet for 2024 tar jeg sikte på å fremme et lovforslag for Stortinget om at gevinst ved isolert realisasjon av melkekvote ikke skal inngå i grunnlaget for personinntektsberegning. Gevinsten vil da bli beskattet som kapitalinntekt med satsen for alminnelig inntekt.

Som følge av at forhandlingene om jordbruksoppjøret pågår, bør forslaget gjøres kjent slik at det kan være en del av rammebetingelsene i forbindelse med forhandlingene.»

Partene er enige om at kombinasjonen av de to justeringene som beskrives ovenfor vil bidra til å oppfylle målsetningen om å øke andelen eid kvote, og at det fremover er viktig å gi næringen forutsigbarhet. Partene mener derfor at regelverket for kvoteordningen bør ligge fast.

5 Klima- og miljøarbeidet i landbruket

Partene er enige om nok et betydelig løft for miljø- og klimaarbeidet i landbruket i årets jordbruksavtale. Dette skal bidra både til å redusere miljøbelastningen fra jordbruket inkludert klimagassutslippene per produserte enhet og til å styrke miljøgodene jordbruket produserer. Partene er enige om å bevilge 9 305 mill. kroner på ordninger med klima- og miljøeffekt. Dette innebærer en økning på 1 113 mill. kroner fra 2023 til 2024.

Tabell 5.1 Oversikt over ordninger på jordbruksavtalen med klima- og/eller miljøeffekt, mill. kroner i 2024

Kap. 1150		2023	2024	Endring
Post 50	Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	170	200	30
Post 50	Drenering av jordbruksjord	68	68	0
Post 50	Tiltak i beiteområder	31	31	0
Post 50	PRESIS	4	4	0
Post 50	Klima- og miljøprogram	37	40	3
Post 50	Klimasmart Landbruk	10	10	0
Post 50	Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene	25	25	0
Post 50	Biogass	13	22	9
Post 50	Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	162	222	60
Post 50	MetanHUB	0	10	10
Post 50	Handlingsplan for bærekraftig bruk av plantevernmidler	14	14	0
Post 50	Utviklingsmidler økologisk landbruk	15	15	0
Post 74.16	Beitetilskudd	1 349,0	1 886,9	537,9
Post 74.17	Areal- og kulturlandskapstilskuddet	5 360,5	5 567,3	206,8
Post 74.19	Regionale miljøprogram (RMP)	786,1	1 006,1	220
Post 74.20	Tilskudd til økologisk jordbruk	146,6	162,6	16
Post 73.13	Pristilskudd økologisk melk	0	18	18
Post 77.11	Støtte til avlsorg., klimakammer	0	2	2
Post 77.13	Energirådgiving i veksthussektoren	1	1	0
	Sum virkemidler innen miljø og klima	8 192,2	9 304,90	1 112,70

Helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket

Nitrogen er en forutsetning for all plantevekst og følgelig en nødvendig innsatsfaktor i jordbruket, og dermed sentral for matsikkerhet og beredskap. Samtidig kan nitrogen skape miljøproblemer ved lekkasje til miljøet. Som en oppfølging av utredningen «*Nitrogen til nytte i jordbruket*» utarbeidet av Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet til jordbruksoppgjøret 2023, er partene enige om at det skal utarbeides en helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket.

Planen skal ha en helhetlig tilnærming til nitrogenkretsløpet knyttet til jordbrukets primærproduksjon, herunder leverandører av varer og tjenester til primærleddet. Planen skal munne ut i vurderinger og anbefalinger av aktuelle innsatsområder, tiltak og virkemiddelbruk, som kan bidra til bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket. Hensynet til

matproduksjon skal stå sentralt. Planen skal også inneholde vurderinger av ytterligere kunnskapsbehov, blant annet knyttet til utslipp av lystgass fra jordbruksjord.

Partene er enige om at Landbruksdirektoratet får i oppdrag å utforme en slik plan i samarbeid med Miljødirektoratet. Avtalepartene utgjør styringsgruppe for arbeidet. Aktører og forskningsmiljøer som har sentral kompetanse om eller en rolle i forvaltningen av nitrogen, må trekkes inn i arbeidet på en hensiktsmessig måte.

Landbruksdirektoratet, i samråd med Miljødirektoratet, utarbeider innen 1.9.2023 et forslag til mandat for arbeidet, som vedtas av avtalepartene, i tråd med rammene beskrevet over. Planen skal ferdigstilles innen 31.12.2024.

Det settes av inntil 2 mill. kroner over Klima- og miljøprogrammet til kjøp av utredningstjenester, møtegodtgjørelse m.m.

Innsats for å redusere klimagassutslippene fra jordbruket

Avtalepartene viser til Stortingets behandling av Klimaplan 2021–2030 hvor det var bred enighet om at intensjonsavtalen om klima mellom staten og organisasjonene i jordbruket først og fremst skal innfris gjennom tiltak som forbedrer norsk matproduksjon, og at den viktigste oppgaven i klimasammenheng er å redusere utslippene uten at klimaomstillingen fører til karbonlekkasje. Det må derfor legges vekt på å redusere utslippene per produserte enhet.

Tiltak for å redusere klimagassutslipp fra jordbruket er sterkt prioritert i årets jordbruksforhandlinger.

Avtalepartene vil vise til at alle elementene under bidrar til å redusere klimabelastningen fra jordbruket, enten fordi de bidrar til konkrete utslippskutt eller som et bidrag til bedre kunnskapsgrunnlag:

- Regionalt miljøprogram (RMP), herunder miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og klimarådgiving
- Drenering
- Klimasmart Landbruk/klimakalkulatoren
- Støtte til levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg
- SMIL-ordningen, herunder tilskudd til tett dekke over eksisterende gjødsellager og hydrotekniske tiltak
- Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket
- Energirådgiving i vekshusektoren
- Klima- og miljøprogrammet
- PRESIS
- Etablering av MetanHUB²

² Avtalepartene er enige om å støtte etablering av MetanHUB. Formålet med MetanHUB er å bygge kunnskap om bruk av metanhemmere i fôret til drøvtyggere under norske forhold, med sikte på det kan tas i bruk i stort omfang.

- Utrede hvordan husdyrtilskuddet kan utvikles til å bidra til å redusere klimabelastningen fra husdyrproduksjonen
- Utarbeide en helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket
- Støtte til drift av mobilt klimakammer for måling av metan
- Midler til forskning og utvikling

Mandat – vurdering av hvordan husdyrtilskuddet kan bidra til å redusere klimabelastningen fra husdyrproduksjonen

Partene er enige om følgende mandat for arbeidsgruppen:

«Metanutslipp fra drøvtyggere utgjør en vesentlig del av klimagassutslippene fra jordbruket. Partene er enige om at det er viktig at det settes inn en større innsats for å redusere metanutslippene fra jordbruket, for å redusere klimagassutslippene og derigjennom nå målet for klimaavtalen mellom jordbruket og staten. For å oppnå dette må en vurdere ytterligere tiltak knyttet til virkemidlene over jordbruksavtalen. Avtalepartene er enige om at målene for landbrukspolitikken må ligge til grunn for et slikt arbeid, og at det må tilstrebes at utslippene reduseres per produserte enhet.

Husdyrtilskuddene utgjør et vesentlig inntektselement i de grovfôrbaserte husdyrproduksjonene. Samtidig er det innenfor disse produksjonene at klimagassutslippene utgjør den største andelen av utslipp fra jordbruket. Det er derfor behov for å se nærmere på utforming og krav knyttet til husdyrtilskuddet innenfor disse produksjonene.

Partene er enige om å nedsette en arbeidsgruppe med formål å foreta en vurdering av hvordan en kan utvikle husdyrtilskuddene til storfe og småfe fra å være et rent husdyrtilskudd til også å være et tilskudd som bidrar til reduserte klimagassutslipp fra husdyrproduksjonen. Arbeidsgruppen skal bl.a. vurdere:

- Hvordan knytte insentiver for reduserte klimagassutslipp, som f.eks. klimarådgiving, klimaplan, klimakalkulator, metanhemmere i fôr, til husdyrtilskuddet
- Implementeringsplan/opptrappende virkemidler
- Konsekvenser for sjølforsyning, matproduksjon, herunder struktur og distrikt, jf. vedtatte landbrukspolitiske mål
- Kostnader for matproduksjon, inkl. konkurransekraft
- Forvaltning av husdyrtilskuddet
- Kvantifisere potensiell effekt på klimagassutslipp, direkte og indirekte

Arbeidsgruppa skal vurdere hvordan metanhemmere i fôr kan tas i bruk og de økonomiske konsekvensene for matprodusenter, utformingen av tilskuddet og forvaltning knyttet til dette.

Det legges til grunn at eventuelle krav/insitamenter skal være praktiske å gjennomføre for produsentene og forvaltningsmessig forsvarlig.

Arbeidsgruppen vil bestå av avtalepartene og ledes av Landbruks- og matdepartementet. Nødvendig faglig ekspertise trekkes inn etter behov. Arbeidsgruppen skal levere rapport innen 31.10.2024. Partene er enige om at arbeidsgruppen innen 1. mars 2024 skal legge frem en delrapport med foreløpige vurderinger og forslag til løsninger til drøfting i jordbruksoppgjøret 2024.

Sekretariatet legges til Landbruksdirektoratet.»

Regionale miljøprogram

Partene er enige om at det er viktig å følge opp satsingen knyttet til regionale miljøprogram og særskilt Helhetlig plan for Oslofjorden. Av den totale økningen på 220 mill. kroner er 80 mill. kroner øremerket vannmiljøtiltak i fylker med jordbruksareal som drenerer til Oslofjorden.

Drenering

Drenering er viktig for økt planteproduksjon gjennom bedre utnyttelse av de dyrkede arealene. Partene er enige om å øke satsen for dreneringstiltak til 4 000 kroner per dekar for systematisk grøfting og økt sats på 61 kroner per løpemeter grøft begrenset oppad til 4 000 kroner per dekar. Den nye satsen skal gjelde fra 1.7.2023. Hensyn til forutsigbarhet er viktig. Partene er enige om at satsen skal ligge fast på dette nivået.

Støtte til mobilt klimakammer

Partene er enige om at Norsk Sau og Geit får 2 mill. kroner til drift av mobilt klimakammer for måling av metan over post 77.11, støtte til avlsorganisasjoner.

6 Landbrukets utviklingsfond

6.1 Kapitalsituasjonen i fondet

Partene er enige om at Landbrukets utviklingsfond tilføres 93,75 mill. kroner i engangsmidler for 2023. Bevilgningen til Landbrukets utviklingsfond for 2024 settes til 2 331,6 mill. kroner, en økning på 273 mill. kroner fra 2023. Som det framgår av tabell 6.1, settes samlet tilskuddsramme til 2 519 mill. kroner, en økning på 198 mill. kroner fra 2023.

Kapitalsituasjonen til fondet er krevende og må holdes under oppsyn. I fjorårets jordbruksoppgjør ble det lagt til grunn at ubenyttede rammer på ordningene forvaltet av Innovasjon Norge, Landbruksdirektoratet og Statsforvalteren skulle inndras til fondet ved årsskifte 2023/2024. Inndragning av ubenyttede rammer er et tiltak for å redusere fremtidig ansvar. Avtalepartene er enige om at partene møtes innen 15. februar hvert år for å vurdere inndragning av ubenyttede rammer. Partene er enige om at hovedregelen skal være inndragning av rammer, men med åpning for vurdering av hver av postene. For IBU-ordningen er det skissert en egen løsning jf. pkt. 6.2. Ubenyttede rammer fra ordninger med samfinansiering fra andre budsjettkapitler og tidbegrensede ordninger/prosjekter som ikke er avsluttet inndras ikke.

Tabell 6.1 Tilskuddsramme for Landbrukets utviklingsfond, mill. kroner

	2023	Ekstra 2023	2024	Endring 2023- 2024
Bedriftsrettede midler til investering og utvikling	1 150,5		1 220,5	70,0
Nasjonale tilretteleggingsmidler inkl. grøntprosjekter	16,0		16,0	
Regionale tilretteleggingsmidler	40,0		41,0	1,0
Områderettet innsats				
– Bærekraftig matproduksjon i nord	17,0		17,0	0,0
– Fjellandbruket	3,0		3,0	0,0
Rekruttering og kompetanse i landbruket				
Regionale kompetansenettverk for lokalmat	14,7		14,7	0,0
Regionale tilskudd til rekruttering og komp.heving	14,0		14,0	0,0
Nasjonal modell for voksenagronom	17,0		17,0	0,0
Mentorordning	4,0		0,0	-4,0
Forskning og utvikling ¹	77,0	5,0	83,5	6,5
PRESIS- Presisjonsjordbruk i praksis	4,0		4,0	0,0
Stiftelsen Norsk mat	66,0		71,0	5,0
Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping	84,3		84,3	0,0
Bondens marked og Norsk Gardsost	4,0		3,0	-1,0
Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling i landbruket	162,0	70,0	222,0	60,0
Skogbruk	260,0		270,0	10,0
Oppfølging av handlingsplan mot villsvin	3,0		1,5	-1,5
Midler til konfliktforebyggende tiltak jordbruk/reindrift	1,5		1,5	0,0
Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	170,0		200,0	30,0
Drenering	68,0		68,0	0,0
MetanHUB	0,0		10,0	10,0
Klimasmart landbruk	10,0		10,0	0,0
Tilskudd til tiltak i beiteområder	31,0		31,0	0,0
Handlingsplan for plantevernmidler	14,0		14,0	0,0
Klima- og miljøprogram	37,0		40,0	3,0
Biogass	13,0		22,0	9,0
Verdensarvområdene og Utvalgte kulturlandskap	25,0		25,0	0,0
Utviklingstiltak innen økologisk landbruk	15,0		15,0	0,0
SUM tilskuddsramme²	2 321,0	75,0	2 519,0	198,0

1 0,5 mill. kroner skal gå til evaluering av voksenagronomen i 2023.

2 I tillegg til tilskuddsrammen må det med utgangspunkt i utbetalingsprognosene for fondet, jf. Landbruks direktoratets årsrapport for fondet, avsettes en ramme på 40 mill. kroner til rentestøtteordningen og 4,2 mill. kroner til Landbruksdirektoratets administrasjon av fondet. Disse avsetningene er inkludert i fremtidige utbetalingsprognoser for fondet.

6.2 Investerings- og bedriftsutviklingsordningen (IBU-ordningen)

Det er stort behov for å oppgradere driftsapparatet i jordbruket, særskilt som følge av tilpassing til dyrevelferdskrav og løsdriftskravet som trer i kraft i 2034. Avtalepartene viser

til at det kun er 10 år til løsdriftskravet trer i kraft. Det er nødvendig å få opp takten på investeringene, særlig for å sikre opprettholdelse av melkeproduksjon og produksjonsmiljø i hele landet.

IBU-midlene har en tydelig distriktsprofil siden den fylkesvise fordelingen av midlene tar hensyn til sentralitet i tillegg til omfanget av jordbruksproduksjonen i fylket. Midlene har også en tydelig strukturprofil ved at små og mellomstore bruk skal prioriteres. Bruk med inntil 30 kyr skal prioriteres ved investeringer innen melkeproduksjon. Maksimal tilskuddssats for tilskudd til investeringer innen løsdrift for storfe settes til 50 pst. og øvre grense for tilskudd til settes til 5 mill. kroner. Bestemmelsen om at det ikke er et maksimalt tak for tilskudd som i dag gjelder i Troms og Finnmark, skal også gjelde i Nordland Endringene skal gjelde fra 1.7.2023. Hensyn til forutsigbarhet er viktig. Endringen i maksimal støtteutmåling som nå ligger til grunn vil derfor ligge fast i perioden frem til 2034. Virkemiddelapparat og rådgivingstjenester må fremdeles jobbe for å få ned investeringskostnadene i prosjektene gjennom god planlegging. I tillegg til de fylkesvise rammene avsettes det en egen pott til løsdriftsinvesteringer for storfe på 100 mill. kroner. Denne rammen kan benyttes av fylker som har brukt opp egne fylkesrammer. Det skal rapporteres særskilt på bruken av disse midlene. Tiltaket skal evalueres etter to år.

Det er viktig å bruke investeringsmidlene for å sikre omstilling i landbruket over hele landet. Som følge av dette, og som følge av flere fylkesoppløsninger fra 2024, skal ubenyttede midler ved årsskiftet inndras og fordeles ut igjen til samtlige fylker. Fordelingsnøkkelen fra før fylkessammenslåingene legges til grunn. Ut over dette vises det til Statens tilbud av 5. mai 2023 for samlede føringer for IBU-ordningen, herunder at det skal tas en gjennomgang av de nasjonale føringene med sikte på målretting og forenkling.

6.3 Nasjonale tilretteleggingsmidler – prioritering av HMS i landbruket

Avtalepartene er enige om at prosjekter som bidrar til å styrke HMS-arbeidet i landbruket prioriteres over de nasjonale tilretteleggingsmidlene, i tillegg til prioritering av prosjekter innen grøntsektoren og innen økologisk landbruk.

6.4 Stiftelsen Norsk Mat

Drift og utvikling av KSL er stiftelsens hovedoppgave. Videre utvikling av KSL og å øke antallet revisjoner skal prioriteres. Stiftelsen skal fortsette å markedsføre merkeordningene Spesialitet og Beskyttede betegnelser.

6.5 Utviklingsprogrammet – etablering av strategisk gruppe

Det er behov for å styrke arbeidet med strategisk utvikling og synliggjøring av politikkområdet andre landbruksbaserte næringer i landbruket. Avtalepartene er enig om å etablere en ny modell for et rådgivende utvalg/strategisk gruppe for Utviklingsprogrammet, som styrker forankringen av programmet i næringen og på politisk nivå nasjonalt og regionalt. Gruppen møtes to ganger årlig. Den strategiske gruppen skal bestå av:

- Politisk nivå i Landbruks- og matdepartementet (leder av gruppen)
- Ledere i faglagene i jordbruket og reindriften
- Politisk nivå i fylkeskommunen
- Administrerende direktør i Innovasjon Norge

Andre aktører kan trekkes inn ved behov. I tillegg bør det legges til rette for at gruppen får innspill fra relevante næringsaktører og interesseorganisasjoner. Avtalepartene vedtar et mandat for den strategiske gruppen i etterkant av årets jordbruksoppgjør.

7 Velferdsordninger

Gode velferdsordninger er avgjørende for å få flere unge til å satse på landbruket og dermed viktig for rekrutteringen til næringen. Ordningene er også svært viktige for dyrevelferden, og at bønder ønsker å ha sin arbeidsplass i landbruket over tid. Avløsertilskuddet bidrar til å gi bønder mulighet for å ta ut ferie og fritid på linje med andre grupper i samfunnet. Tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. gir jordbrukere et viktig sikkerhetsnett gjennom bidrag til å finansiere arbeidshjelp ved bl.a. bondens egen sykdom, når barna er syke og trenger oppfølging og ved svangerskap/fødsel. Landbruksvikarordningen sikrer at bønder har tilgang på kompetent arbeidskraft ved akutt skade/sykdom.

Partene har prioritert velferdsordningene gjennom betydelige økninger av tilskuddssatser og maksimalbeløp, jf. vedlegg 1. I tidligpensjonsordningen endres forskriften slik at det også for enbrukerpensjon kan gis dispensasjon fra kravet til referanseinntekt når det gjelder uføretrygd og arbeidsavklaringspenger som er opptjent i jordbruket.

Avtalepartene er enige om å nedsette en partssammensatt arbeidsgruppe for gjennomgang av tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel og landbruksvikarordningen, med følgende mandat:

«Avtalepartene legger stor vekt på at norsk landbruk skal ha tilgang på godt fungerende velferdsordninger. Dette er viktig for bl.a. å bidra til rekruttering og at bønder blir værende i næringen. Partene har som mål å videreutvikle dagens ordninger, og det nedsettes derfor en partssammensatt arbeidsgruppe som skal vurdere endringer i tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. og landbruksvikarordningen. Formålet med arbeidsgruppen er å bidra til å gi norske bønder økonomisk sikkerhet ved sykdom og skade, og at bonden kan være trygg på at det er mulig å få tak i kompetente folk som kan ta over drifta og stelle dyra hvis man blir syk. Navs ordninger er et viktig grunnlag for avløserordningen, bl.a. ved at tildeling av ytelse fra Nav i stor grad er et vilkår for å kunne oppnå avløsertilskuddet.

Gjennomgangen skal bl.a. omfatte:

- Vurdere endringer i formålsbestemmelsene for ordningene, som å ta inn hensynet til dyrevelferd, og ev. effekter av dette.
- Nivået på ytelsene over avløsertilskuddet, herunder vurdere samordningen mellom beregnet tilskudd og bl.a. lønn og ytelse fra Nav (pensjon, stønader ved sykdom, uførhet, svangerskap, fødsel og foreldrepermisjon). En stor andel norske bønder har lønnsinntekt utenfor bruket som inngår i samordningen, mens bønder uten slik inntekt eller ytelse fra Nav ikke får avkortet beregnet avløsertilskudd før utbetaling. Denne forskjellen i utmålingen av tilskuddet inngår i vurderingen av samordningen.

- Vurdere mulighet for å gi tilskudd til avløsning ved sjukdom også når ektefelle/samboer, eller person med næringsinntekt fra foretaket er avløser. Vurdere bestemmelsene for graderingen av avløsertilskuddet når ytelsene fra Nav er gradert.
- Bestemmelsene om tidsavgrensning på ytelsene fra ordningene, inkl. avløsertilskudd ved sykdom som stanser når det er utbetalt tilskudd for en person i 365 dager de siste tre årene.
- Hvilke krav bør stilles til avløserlag som deltar i landbruksvikarordningen, jf. forskriftens § 2 hvor det heter: «ha tilstrekkeleg landbruksvikarberedskap tilgjengeleg.»
- Vurdere nivået på tilskuddet per årsverk landbruksvikarvirksomhet ut fra kostnadene avløserlagene har med deltakelse i ordningen.
- Med grunnlag i den eksterne utredningen vurdere tilgangen på avløsere og landbruksvikarer med tilstrekkelig kompetanse.

Arbeidet gjennomføres i tråd med utredningsinstruksen av 19. februar 2016. For de endringsforslag som fremmes, må det gis en vurdering av effekter for proveny og tilskuddsforvaltningen.

Den partssammensatte arbeidsgruppen skal ledes av Landbruks- og matdepartementet. Landbruksdirektoratet skal ha hovedansvaret for sekretariatsfunksjonen for arbeidsgruppen.

Det etableres en referansegruppe med deltakere fra bl.a. Nav, Norske Landbrukstenester og en statsforvalter/kommune.»

Avtalepartene er videre enige om å sette av inntil 1 mill. kroner over FoU-midlene til ekstern kartlegging av tilgangen på avløsere og landbruksvikarer, og hvordan tilgangen på kompetent avløserbistand kan styrkes. Utredningen må også omfatte hvordan avløserlagene har tilpasset seg ut fra variasjon i bl.a. størrelsen på geografisk ansvarsområde, tetthet av jordbruksforetak og type produksjoner.

8 Styrking av landbruket i Nord-Norge

Avtalepartene er enige om å videreføre og forsterke satsingen på landbruket i Nord-Norge for å bremse den negative utviklingen og bidra til økt utnyttelse av regionale fortrinn og muligheter knyttet til det arktiske landbruket. Satsingen omfatter særskilt:

- Videreføring av den områderettede satsingen for å utvikle potensiale for landbruk i nord med tilhørende verdikjeder.
- Styrking av tilskudd som direkte bidrar til å bedre produsentøkonomien i landsdelen, herunder alle typer distriktstilskudd, driftstilskudd og frakttilskudd. Tilskudd til potet i Nord-Norge utvides til også å omfatte grøntprodukter.
- Den høyere tilskuddssatsen for distriktstilskudd kjøtt i Nord-Norge er relatert til produksjonsulemper både hos primærprodusent og i slakteriledet. Dette er et utjevningstiltak som utbetales direkte til bonde.
- Styrking av investeringsvirkemidlene. Bestemmelsen om at det ikke er et maksimalt tak for tilskudd som i dag gjelder i Troms og Finnmark, skal også gjelde i Nordland.
- Handlingsplan for grønt som er under utarbeidelse i regionen er et viktig tiltak for å vurdere hvordan grøntproduksjonen i Nord-Norge kan styrkes fremover i tid. Oppfølging av handlingsplanen må bl.a. inngå i arbeidet til den områderettede satsingen som er etablert.

9 Satsing på unge bønder

Stabil rekruttering av nye næringsutøvere er nødvendig for å nå målene i norsk landbrukspolitikk. Jordbruksavtalen bidrar i sin helhet til å opprettholde gode rammevilkår for næringa. Årets avtale gir en vesentlig økning i inntektsmulighetene i landbruket og styrking av ordninger som er viktig for den unge som vil satse på ei framtid i næringa. Avtalepartene er enige om:

- Styrking av investeringsvirkemidlene med 70 mill. kroner, inkludert videreføring av generasjonsskiftetilskudd og særskilte bestemmelser for unge under 35 år. Heving av maksimal prosentsats og kronebeløp som kan gis per prosjekt for investeringer innen løsdrift for storfe skal bidra til å gi større risikoavlastning for den enkelte som investerer, jf 6.2.
- Stimulering til økt vekst og verdiskaping for landbruksbaserte næringer innen lokalmat, reiseliv mm. over Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping.
- Styrking av velferdsordningene over jordbruksavtalen for å bidra til rekruttering til jordbruket.
- Kompetanseutvikling bl.a. gjennom støtte til voksenagronomen, mentortjenesten hos NLR og regionale tilskuddsmidler til rekruttering og kompetanseheving. Igangsette en evaluering av voksenagronomen, inkludert en vurdering av hvordan unge og nye bønders kompetansebehov best kan løses fremover i tid.

10 Økt konkurransekraft for grøntnæringen

Grøntsektoren er i vekst og har stort potensial for økt markedsandel og selvforsyning. Avtalepartene mener det er viktig å videreføre satsingen på tiltak som kan bidra til økt innovasjon og vekst i grøntsektoren. Grøntsektoren har gjennom Grøntutvalgets arbeid satt seg ambisiøse målsettinger mot 2035. Næringen har samlet seg og fått en felles strategisk plattform gjennom Forum for Norsk Grønt, og flere større prosjekter som skal bidra til økt konkurransekraft og bærekraft i sektoren er igangsatt. Avtalepartene er enige om å legge til rette for en styrking av grøntsektoren med mål om økt konkurransekraft, økt forbruk av norsk frukt og grønt, mer mangfold for forbrukeren og god helse. Følgende ordninger og satsinger er rettet mot grøntsektoren:

- Økte målpriser for frukt, bær, grønnsaker og potet. Videreføre øvre prisgrense på 20 pst.
- Følgende tilskudd økes: pristilskudd grønt, arealtilskuddet til grønnsaksproduksjon og tilskudd til fellesanlegg frukt. Satsene fremgår av vedlegg 1.
- Støtte til investeringer innen grøntsektoren, inkl. småskala grøntproduksjon er prioritert.
- Det igangsettes en vurdering av virkemiddelapparatet (Innovasjon Norge og Landbruksdirektoratet) om det skal kunne gis tilskudd til utprøving og innfasing av mobile enheter og robotisering.
- Avsetting av 8 mill. kroner til prosjekter som bidrar til bærekraft i grøntsektoren over klima- og miljøprogrammet.
- Prioritere nasjonale tilretteleggingsmidler til prosjekter i grøntsektorens verdikjede

- 3 mill. kroner i økning til Opplysningskontoret for frukt og grønt for et forsterket arbeid med å øke forbruket av norsk frukt og grønt. Tverrsektorielt arbeid skal vektlegges.
- Støtte til energirådgiving i veksthus i regi av Norsk Gartnerforbund videreføres

11 Andre endringer

11.1 WTO

Partene er enige om at WTO-avtalen setter rammer for norsk jordbrukspolitik, og det har gjennom forhandlingene vært lagt stor vekt på å finne løsninger som er i tråd med WTOs regelverk både med hensyn til internstøtte og samlet markedsprisstøtte (AMS).

Partene er enige om at det er behov for å vurdere endringer i markedsordningene for korn og melk på grunn av begrenset handlingsrom for videre målprisutvikling fra 2024. Partene er enige om å sette ned en partssammensatt arbeidsgruppe med følgende mandat:

«Etter Hovedavtalen for jordbruket, kan jordbruksavtaler ikke inngås i strid med internasjonale avtaler som er bindende for staten. I henhold til WTO-avtalen har Norge en forpliktelse til å ikke overstige 11,4 mrd. kroner i beregnet AMS, ofte omtalt som «gul boks». Målpriser for melk og korn fastsatt for kommende avtaleår er innenfor gjeldende forpliktelser, men det vil være et begrenset handlingsrom for videre målprisutvikling fra 2024.

WTOs landbruksavtale legger rammene for et mer markedsorientert globalt handelssystem for landbruksvarer, med målsetting om å oppnå betydelige og gradvise reduksjoner i støtte og beskyttelse for jordbrukssektoren over tid.

Partene er enige om å sette ned en partssammensatt arbeidsgruppe som skal lede et arbeid med å utrede endringer i markedsordningene for melk og korn i lys av WTO-avtalens begrensninger for internstøtte. Utredningen skal vurdere ulike alternative prismodeller og ha en redusert AMS som siktemål, og bygge på erfaringene fra endringene i markedsordningene for kjøtt og egg. Det skal også vurderes hvordan ulike løsningsmodeller vil påvirke forutsetningene for og gjennomføringen av jordbruksavtalen og -forhandlingene, samt konsekvensene for gjennomføringen av landbrukspolitikken i tråd med Stortingets vedtatte mål.

Tatt i betraktning betydelige forskjeller i meieri- og kornsektoren, skal den partssammensatte arbeidsgruppen nedsette to separate undergrupper der markedsregulatorene og matindustrien involveres på hensiktsmessig måte. Sekretariatet skal ledes av LMD og Landbruksdirektoratet skal bidra i sekretariatet. Den partssammensatte arbeidsgruppen skal avgi rapport i forkant av jordbruksoppgjøret 2024, senest 1. februar 2024.»

11.2 Struktur og tak

I Hurdalsplattformen heter det at regjeringen vil «innføre tak på tilskot i all produksjon». I jordbruksoppgjøret 2022 ble taket på husdyrtilskudd midlertidig suspendert, med bakgrunn i at store bruk ble mer negativt påvirket av den ekstraordinære kostnadsveksten. Suspenderingen av taket på husdyrtilskuddet er videreført med årets jordbruksavtale. Partene er enige om at taket skal gjeninnføres når kostnadssituasjonen er mer normalisert. Tilskuddstaket skal settes slik at effekten blir om lag som før det ble suspendert.

I jordbruksoppgjøret 2022 ble det nedsatt en partssammensatt arbeidsgruppe som skulle vurdere strukturdifferensiering og tak på tilskudd over jordbruksavtalen. Det vil være krevende å forvalte strukturdifferensierte arealtilskudd, på grunn av at mange planteprodusenter vil kunne havne i en gråsoner med hensyn til om de er i driftsfellesskap eller ikke. Partene er derfor enige om at det ikke skal innføres tak på eller strukturdifferensiering av arealtilskuddene på korn og potet.

Partene er enige om å differensiere satsene for arealtilskudd for grønnsaker, frukt og bær i alle soner etter foretakets areal av disse vekstene. Det vil kunne bidra til å dempe strukturutviklingen i disse produksjonene. Satsdifferensieringen framgår av vedlegg 1.

Reduksjon av produksjonstak for melk er omtalt i kapittel 4.

11.3 Markedsordningen for korn

Ordningen med prisnedskrivning av importerte karbohydratråvarer ble innført i den ekstraordinære situasjonen som var i 2022 da verdensmarkedsprisene for kornråvarer var høyere enn norsk engrosprisnivå. Ordningen innebærer at prisene for importerte karbohydratråvarer skrives ned til norsk nivå. Ordningen gjelder for varer som importeres innenfor kvotene for suppleringsimport til kraftfôr, og innebærer derfor at det ikke importeres mer råvare til norsk kraftfôr enn den mengden som trengs for å supplere norske kornråvarer. Kvotestørrelsene fastsettes av Landbruksdirektoratet etter råd fra markedsregulator Felleskjøpet Agri.

Avtalepartene er enige om at ordningen har vært viktig for å sikre stabile råvarepriser til kraftfôr gjennom et år med betydelig variasjon og usikkerhet i de internasjonale råvaremarkedene. Det var i jordbruksforhandlingene 2022 et viktig premiss at ordningen skulle være midlertidig. Partene har vurdert om det har vært behov for justeringer av ordningen med sikte på å unngå utilsiktede virkninger. Partene er enige om å videreføre ordningen neste avtaleår etter samme regelverk som i inneværende avtaleår. Formålet er å sikre forutsigbarhet i en fortsatt uforutsigbar situasjon med særskilt høye priser på enkelte råvarer og svak krone.

Partene er enige om å gjeninnføre matkorntilskuddet med en sats på 23 øre per kg. Samtidig holdes prisen på mathvete uendret, prisen på matrug reduseres med 10 øre og prisnedskrivningen på norsk korn reduseres med 10 øre per kg. Det gir en redusert råvarekostnad på norsk korn til matmel på 14,1 øre per kg.

11.4 Kjøtt og egg

Regelverket for kvalitetstilskudd storfekjøtt endres i tråd med statens tilbud for å sikre at maksimalt antall støtteberettigede enheter ikke overskrides. Unntaksordningen for små slakterier videreføres med en egen lavere sats. I tilskudd husdyr etableres en egen satsgruppe for ammegeit med nye intervaller og satser for å kompensere for at det ikke gis tilskudd for ungdyr.

Øvre prisgrense for referanseprisen for fjørfekjøtt er i inneværende avtaleperiode lik referanseprisen + 25 pst, men for perioden 1.7.23–30.6.24 settes den tilbake til tidligere nivå, referansepris + 10 pst.

Intervallene for tilskudd husdyr for verpehøner videreføres. Dersom samlet omsøkt antall verpehøner i konsum- og rugeeggproduksjon overskrider det maksimale antall høner det kan gis husdyrtilskudd for, reduseres det omsøkte dyretallet prosentvis likt for alle jordbruksforetak med slik produksjon. Dette tilsvarer tidligere etablert praksis for slaktegris for å unngå å overskride WTO-takene for tilskuddsordningen.

Partene er enige om å fortsatt suspendere taket for utbetaling av tilskudd husdyr i 2024.

Landbruksdirektoratet får i oppdrag å gå gjennom sonegrensene for distriktstilskudd kjøtt i Stjørdal kommune.

I søknad om produksjonstilskudd oppgir jordbruksforetakene som driver melk- og kjøttproduksjon på storfe bl.a. antall dyr de har på telledato. Partene ber Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Mattilsynet, å utrede om datagrunnlag fra Husdyrregisteret kan brukes i stedet for søknadsdata som grunnlag for utmålingen av tilskuddene. Utredningen må avgis før 1.2.2024, slik at partene kan vurdere spørsmålet før jordbruksoppgjøret i 2024.

Partene er enige om at det generelle husdyrtilskuddet og driftstilskuddene, som også gis for kyr av bevaringsverdig rase, allerede er differensiert mellom melkeku og ammeku, og at det ikke er nødvendig å differensiere støtten for bevaringsverdige storferaser.

LMD skal vurdere muligheter for å gi erstatning for bortfall av tilskudd ved vedtak fra Mattilsynet om sanering av husdyrbesetninger.

11.5 Dyrevelferd

Dyrevelferd har over tid fått økt oppmerksomhet bl.a. fordi befolkningen har blitt mer opptatt av måten maten produseres på. God dyrevelferd bidrar til at forbrukerne får preferanser for matvarer produsert fra norske råvarer. Et samlet landbruk har satset på å etablere dyrevelferdsprogrammer (DVP) for å gjennomføre systematisk dyrevelferdsarbeid i alle husdyrbesetninger. Programmene er viktige forbedringsverktøy for arbeidet med dyrevelferd i norsk jordbruk.

Både regjeringen og næringen har en ambisjon om å videreutvikle dyrevelferden og at norsk jordbruk skal være verdensledende på dette området. Dette ligger også til grunn for arbeidet med ny stortingsmelding om dyrevelferd, som skal fremmes i 2024.

11.6 Tilskudd til veterinærreiser

Partene er enige om å gi Landbruksdirektoratet i oppdrag å vurdere hvordan reisetilskuddet kan bidra til bedre veterinærdekning. Direktoratets rapport om ordningen fra 2022 legges til grunn, men direktoratet bes også vurdere eventuelt andre muligheter for målrettet bidra til å oppnå bedre veterinærdekning. Oppdraget skal avgis til partene i februar 2024.

11.7 Tilskudd ved produksjonssvikt

Partene er enige om å ta nye satser i bruk fra og med sesongen 2024. Satsene skal beregnes med priser fra 2022 til en anslått provenyvirkning på 1 mill. kroner. Partene er enige om at dette ikke er en erstatningsordning, men at det skal være en enkel, effektiv ordning med lave forvaltningskostnader både for myndigheter og produsent som raskt kan bidra til å redusere økonomiske tap og gi grunnlag for videre produksjon. Med bakgrunn i dette, blir det ikke gjort endringer i normavlingene for grovfôr eller innlemming av innmarksbeite i ordningen.

11.8 Samvirkeforetaket Norsk Landbruksrådgiving SA

Formålet med støtten som gis over jordbruksavtalen er å bidra til et likeverdig rådgivningstilbud til alle bønder i hele landet. Støtten skal også bidra til å sikre et landsomfattende tilbud av krisebistand. Kjerneområdet for støtten som gis over jordbruksavtalen er rådgivings- og kunnskapsutviklingsarbeid innen konvensjonell og økologisk planteproduksjon. I tillegg har Norsk Landbruksrådgiving en viktig oppgave innenfor fagområdet HMS i landbruket.

Avtalepartene viser til prosessen med samordning av Norsk Landbruksrådgiving til Samvirkeforetaket Norsk Landbruksrådgiving SA. Partene har vurdert og er enige om at Samvirkeforetaket Norsk Landbruksrådgiving SA, gjennom sin organisasjonsmodell, vil ivareta de krav som stilles for å oppfylle formålet med støtten.

Avtalepartene er enige om å tildele Samvirkeforetaket Norsk Landbruksrådgiving SA 115 mill. kroner for 2024. Det vises ellers til statens tilbud av 5. mai 2023.

11.9 Arbeidsgrupper og utredninger

Partene er enige om følgende partssammensatte arbeidsgrupper:

- Målpris og WTO-utfordringer
- Velferdsordninger
- Husdyrtilskudd og klimagassutslipp

Partene er enige om følgende utredninger:

- Gjennomgang av tilskudd til levering av husdyrgjødsel til biogassanlegg
- Utrede behov for offentlig støtte til utprøving og innfasing av mobile enheter
- Gjennomgang av nasjonale føringer for IBU med sikte på målretting og forenklinger
- Utarbeide nasjonal strategi for Inn på tunet
- Utrede et pristilskudd til produksjon av poteter til industri
- Vurdere grunnlag for utmåling av produksjonstilskudd til storfe (telledato/husdyrregisteret)
- Evaluering voksenagronomen
- Kartlegging av kompetansebehov hos lokalmatprodusenter
- Over Klima- og miljøprogrammet:
 - Evaluering av tilskudd til klimarådgiving (RMP), herunder vurdering av kompetansesenter

- Utrede tilskudd for god jordhelsepraksis, herunder vekstskifte med korn og olje/proteinvekster
- Helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket
- Over forskningsmidlene:
 - Kunnskapsgrunnlag om avrenning fra skog
 - Kartlegging av tilgangen på avløsere og landbruksvikarer og hvordan den kan styrkes

Oslo, 16. mai 2023

Viil Søyland

Bjørn Gimming

Vedlegg: Fordelingsskjema 2024

Tabell 11.1 Fordeling på priser og tilskudd

	Mill. kr
Kap. 1150, Jordbruksavtalen, utgifter	2 907,0
- Kap. 4150, Jordbruksavtalen, inntekter	0,0
= Nettoeffekt av tilskudd	2 907,0
+ Målpriser fra 1.7	864,0
= Sum målpriser og tilskudd	3 771,0
+ Omdisponering overførte midler fra 2022	47,6
= Sum til fordeling	3 818,6
+ Endret inntektsverdi jordbruksfradrag	328,0
= Sum	4 146,6

Tabell 11.2 Målpriser fra 1.7.2023

Produkt	Mill. l/kg/kr	Målpris, kr/l/kg	Endring, kr/l/kg	Endring, mill. kr
Melk, ku og geit	1 404,1	5,91	0,33	463,4
Poteter	79,0	6,38	0,46	36,3
Grønnsaker og frukt	4 176,3		8,8%	366,6
Norsk matkorn	204,7	4,75	-0,01	-2,3
Sum målprisendringer				864,0

Tabell 11.3 Markedsordningen for korn

Prisendringer norsk korn	1000 tonn	Målpris, Kr/kg	Endring, Kr/kg	Mill. kr
Hvete, matkorn	181,6	4,80	0,00	0,0
Rug, matkorn	23,1	4,32	-0,10	-2,3
Bygg	593,9	4,06	-0,10	-59,4
Havre	281,9	3,93	-0,10	-28,2
Fôrhvete og fôrrug	143,8		-0,10	-14,4
Erter til modning	10,0			0,0
Såkorn	65,2		-0,08	-5,4
Oljevekster (målpris 6,38 - suspendert)	18,1	0,00		0,0
Sum korn og oljevekster	1 317,5		-0,083	-109,7

Tabell 11.4 Endring i råvarekostnader til kraftfôr og matkorn

	1 000 tonn	Andel	Ref. pris kr/kg	Endring, kr/kg	Endring, mill. kr
Norsk korn til kraftfôr	1 047,6	49,7%		-0,100	-104,8
Kli m.m.	71,3				0,0
Prisnedskrivning norsk korn til kraftfôr				-0,100	104,9
Protein, soya m.m.	392,2	18,6%	4,790	0,000	0,0
Fett	41,5	2,0%		0,000	0,0
Vitaminer og mineraler	92,3	4,4%		0,000	0,0
Prisnedskrivning importråvarer	463,2			0,000	0,0
Endret bevilgning frakt korn/kraftfôr					-35,0
Sum råvarekostnad kraftfôr	2 108,13			-0,017	-34,9
Prisendring matkorn				-0,011	
Endret prisnedskrivning				0,100	
Endret matkorntilskudd				-0,230	
Endret råvarekostnad matkorn				-0,141	

Tabell 11.5 Kap. 1150 og kap. 4150 Jordbruksavtalen, mill. kroner

Post		Budsjett 2023 ¹⁾	Endring	Budsjett 2024 ²⁾
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	15,750	-5,550	10,200
50	Tilskudd til Landbrukets utviklingsfond	2 058,553	273,000	2 331,553
70.11	Markedstiltak grønt	35,900	4,500	40,400
70.12	Tilskudd til råvareprisordningen	255,200	-0,460	254,740
70.13	Tilskudd til avrensordningen potet	44,000	2,000	46,000
70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i>	335,100	6,040	341,140
71	Tilskudd ved avlingssvikt, <i>overslagsbevilgning</i>	96,500	5,900	102,400
73.11	Pristilskudd ull	108,000	7,700	115,700
73.13	Pristilskudd melk	729,700	297,000	1 026,700
73.15	Pristilskudd kjøtt	1 707,435	57,083	1 764,518
73.16	Distriktstilskudd egg	5,500	0,900	6,400
73.17	Pristilskudd grønt	288,400	42,000	330,400
73.18	Frakttilskudd m.m.	446,500	81,700	528,200
73.19	Pristilskudd korn	2 096,400	-65,400	2 031,000
73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	5 381,935	420,983	5 802,918
74.11	Driftstilskudd, melk og kjøtt	2 483,700	312,800	2 796,500
74.14	Tilskudd husdyr	4 069,645	650,585	4 720,230
74.16	Beitetilskudd	1 349,000	537,900	1 886,900
74.17	Areal- og kulturlandskapstilskudd	5 360,500	206,800	5 567,300
74.19	Tilskudd til regionale miljøprogram	786,100	220,000	1 006,100
74.20	Tilskudd til økologisk jordbruk	146,600	16,000	162,600
74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i>	14 195,545	1 944,085	16 139,630
77.11	Tilskudd til dyreavl med mer	106,245	10,830	117,075
77.12	Tilskudd til frøavl	29,060	1,000	30,060
77.13	Tilskudd til rådgivning	108,000	8,000	116,000
77.15	Tilskudd til kvalitets- og salgsfremmende tiltak	55,856	4,779	60,635
77.17	Tilskudd til fellesanlegg for frukt	20,700	2,000	22,700
77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	319,861	26,609	346,470
78.11	Tilskudd til avløsning	1 335,367	219,510	1 554,877
78.12	Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.	168,100	20,600	188,700
78.14	Tilskudd til sykepengeordningen	36,900	1,200	38,100
78.15	Tilskudd til landbruksvikarordningen	70,748	2,544	73,292
78.16	Tilskudd til tidligpensjonsordningen	67,950	-7,950	60,000
78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i>	1 679,065	235,904	1 914,969
Sum kapittel 1150		24 082,309	2 906,971	26 989,280
Sum kapittel 4150		0,050	0,000	0,050

1) Saldert budsjett

2) Budsjett før flyttinger, kvantums- og konsekvensjusteringer

Tabell 11.6 Post 21 Spesielle driftsutgifter, mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Evalueringer, utredninger, arbeidsgrupper (LMD)	1,5	2,0	
IT-utvikling Landbruksdirektoratet	14,3	8,2	
Justert bevilgningsbehov			-5,6
Sum	15,8	10,2	-5,6

Tabell 11.7 Post 70.11 Markedstiltak i grøntsektoren, mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Kollektiv dekning av omsetningsavgift	35,9	35,9	4,5
Justert bevilgningsbehov			0,0
Sum	35,9	35,9	4,5

Tabell 11.8 Post 70.12 Tilskudd til råvareprisordningen, mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
PNS, prognose	255,2	212,0	0,0
Målprisjustering melk			36,3
Endret målpris potet			6,4
Utvidede produkter			0,0
Behov knyttet til produkter uten målpris			0,0
Justert bevilgningsbehov			-43,2
Sum	255,2	212,0	-0,5

Tabell 11.9 Post 70.13 Tilskudd til avrensordningen potet, mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Potetsprit	22,5	22,5	0,0
Potetstivelse	21,5	21,5	2,0
Justert bevilgningsbehov			0,0
Sum	44,0	44,0	2,0

Tabell 11.10 Post 71 Tilskudd ved produksjonssvikt, mill. kroner

	Budsjett 2023	Endring
Tilskudd ved produksjonssvikt i planteproduksjon	93,5	5,9
Tilskudd ved svikt i honningproduksjon	3,0	0,0
Sum	96,5	5,9

Tabell 11.11 Post 73.13 Pristilskudd Ull

	Mill. Kg/stk.	Sats, kr/kg	Endring, kr/kg	Ny sats kr/kg	Endring, mill. kr
Ull	2,564	38,96	3,00	41,96	7,7
Skinn	0,070	70,00	0,00	70,00	0,0
Sum					7,7

Tabell 11.12 Post 73.13 Pristilskudd melk

	Mill. l.	Sats, kr/l	Endring, kr/l	Ny sats kr/l	Endring, mill. kr
Grunntilskudd geitemelk	19,0	3,46	0,00	3,46	0,0
Grunntilskudd økomek	45,0	0	0,40	0,40	18,0
Distriktstilskudd melk					
Sone A	182,9	0,00	0,00	0,00	0,0
Sone B	297,4	0,15	0,10	0,25	29,7
Sone C	212,4	0,38	0,20	0,58	42,5
Sone D	472,8	0,60	0,25	0,85	118,2
Sone E	110,0	0,67	0,30	0,97	33,0
Sone F	44,1	0,76	0,35	1,11	15,4
Sone G	46,1	1,07	0,55	1,62	25,4
Sone H	2,6	1,28	0,85	2,13	2,2
Sone I	13,1	1,86	0,55	2,41	7,2
Sone J	9,9	1,95	0,55	2,50	5,4
Sum distriktstilskudd melk	1 391,3		0,20		279,0
Sum pristilskudd melk					297,0

Tabell 11.13 Post 73.15 Pristilskudd kjøtt

	Antall	Sats,	Endring,	Ny sats	Endring,
Kvalitetstilskudd lammeslakt	12 mnd.	kr/slakt	kr/slakt	kr/slakt	mill. kr
Kval. O+ og bedre	922 000	525	20,00	545	18,4
Ikke godkjent klassifisør	4 700	494	-24,00	470	-0,1
Kjeslakt over 3,5 kg	17 700	350	-350,00	0	-6,2
Kjeslakt over 5,0 kg	15 596	0	420,00	420	6,6
Tillegg økologiske slakt (herav)	25 500	50	0,00	50	0,0
Sum	944 400				18,683

	Mill. kg	Sats, kr/kg	Endring,	Ny sats	Endring,
Grunntilskudd, kjøtt			kr/kg	kr/kg	mill. kr
Sau	22,2	3,81	0,00	3,81	0,0
Geit	0,4	5,15	0,00	5,15	0,0
Sum	22,6				0,0

	Mill. kg	Sats, kr/kg	Endring,	Ny sats	Endring,
Kvalitetstilskudd storfekjøtt			kr/kg	kr/kg	mill. kr
Kvalitetsklasse O	16,7	5,50	0,00	5,50	0,0
Kvalitetsklasse O+ og bedre	34,4	10,50	0,00	10,50	0,0
Sum	51,1				0,000

Distriktstilskudd, kjøtt		Mill. kg	Sats, kr/kg	Endring,	Ny sats	Endring,
				kr/kg	kr/kg	mill. kr
Storfe, sau og geit	Sone 1	24,6	0,00	0,00	0,00	0,0
	Sone 2	60,7	5,25	0,00	5,25	0,0
	Sone 3	18,9	8,05	0,00	8,05	0,0
Storfe og Geit	Sone 4	7,5	12,80	3,00	15,80	22,5
Storfe og Geit	Sone 5	0,9	13,40	3,00	16,40	2,7
Sau	Sone 4	2,7	14,90	3,00	17,90	8,1
Sau	Sone 5	0,6	15,40	3,00	18,40	1,8
Gris	Sone 4	6,6	5,60	0,45	6,05	3,0
Gris	Sone 4 ²	0,7	6,50	0,45	6,95	0,3
Gris	Sone 5	0,01	6,50	0,45	6,95	0,0
Vestlandet og Agder ¹	Gris	9,4	1,10	0,00	1,10	0,0
Sum		132,6				38,4
Sum pristilskudd kjøtt						57,083

1) Agder, Vestland og Møre og Romsdal

2) Troms

Tabell 11.14 Post 73.16 Distriktstilskudd egg

	Mill. kg	Sats, kr/kg	Endring,	Ny sats	Endring,
			kr/kg	kr/kg	mill. kr
Vestlandet	5,718	0,38	0,10	0,48	0,6
Nord-Norge	2,512	1,25	0,10	1,35	0,3
Sum distriktstilskudd egg					0,9

Tabell 11.15 Post 73.17 Pristilskudd grønt

		1 000 tonn	Sats, kr/kg	Endring, kr/kg	Ny sats, kr/kg	Endring, mill. kr
Epler, pærer og plommer, kirsebær	Sone 1	3,0	6,15	0,80	6,95	2,4
	Sone 2-4	3,6	7,61	0,80	8,41	2,9
	Sone 5	4,8	12,30	0,80	13,10	3,8
Moreller	Sone 1	0,1	7,18	1,50	8,68	0,2
	Sone 2-4	0,3	8,62	1,50	10,12	0,5
	Sone 5	0,4	13,34	1,50	14,84	0,6
Pressfrukt		7,9	4,65	0,80	5,45	6,3
Bær	Sone 1-3	5,2	5,36	1,50	6,86	7,8
	Sone 4-5	3,8	9,64	1,50	11,14	5,7
	Sone 6-7	0,1	10,70	1,50	12,20	0,2
Ekstra til industribær	alle soner	0,7	2,00	2,00	4,00	1,4
Sum distriktstilskudd frukt og bær		29,2				31,8
Kvantumsgrense						
Tomat	103 400 kg					
Sone 1-3		1,2	4,37	0,80	5,17	1,0
Sone 4-7		2,5	5,81	0,80	6,61	2,0
Slangeagurk	151 800 kg					
Sone 1-3		3,6	3,47	0,35	3,82	1,3
Sone 4-7		1,5	4,30	0,35	4,65	0,5
Salat	220 000 stk.					
Sone 1-3		4,9	1,19	0,20	1,39	1,0
Sone 4-7		2,2	1,71	0,20	1,91	0,4
Sum tilskudd grønnsaker		15,9				6,2
Potet og grønt i Nord-Norge		4,1	1,89	0,85	2,74	4,0
SUM		49,2				42,0

Tabell 11.16 Post 73.18 Fraktilskudd m.m., mill. kroner

	Budsjett 2023	Endring,
Frakt korn	90,0	20,0
Frakt kraftfôr	181,5	15,0
Innfrakt slakt	170,0	45,0
Frakt egg	8,3	1,7
Sum	449,8	81,7

Tabell 11.17 Post 73.19 Pristilskudd korn

Prisnedskrivning	1 000 tonn	Sats, kr/kg	Endring, kr/kg	Ny sats kr/kg	Endring, mill. kr
Korn, norsk	1 205,5	1,401	-0,100	1,301	-120,6
Økologisk korn	18,7	2,511	-0,100	2,411	-1,9
Oljevekster, lupiner og bønner	21,7	3,268	-0,100	3,168	-2,2
Økologiske oljevekster, lupin, bønner	1,3	4,478	-0,100	4,378	-0,1
Fôrerter	7,5	2,135	-0,100	2,035	-0,8
Økologiske fôrerter	2,5	2,785	-0,100	2,685	-0,3
Sum norsk	1 257,2		-0,100		-125,9
- Herav 70 pst inneværende år	880,1				-88,1
Importert karbohydratråvare, kraftfor	463,2	0,82	0,000	0,815	0,0
- Herav 50 pst inneværende år					0,0
Tilskudd matkorn	263,0	0,000	0,230	0,230	60,5
- Herav 50 pst inneværende år	131,5				30,3
Sum					-65,4
- Sum inneværende år					-57,8

Tabell 11.18 Post 74.11 Driftstilskudd, melk og kjøtt

		Antall	Sats kr per bruk/dyr	Endring kr per dyr/bruk	Ny sats kr/bruk/dyr	Endring, mill. kr
Kumelk AK-sone 2	Foretak	528	238 050	44 000	282 050	23,2
Kumelk AK-sone 1-3-4	Foretak	1 284	242 050	40 000	282 050	51,4
Kumelk AK-sone 5	Foretak	4 130	268 800	47 000	315 800	194,1
Kumelk AK-sone 6-7	Foretak	684	277 050	67 000	344 050	45,8
Geitemelk landet	Foretak	264	262 810	35 000	297 810	9,2
Ammekyr s. 1-4, 6-39 kyr	Dyr	29 144	5 764	0	5 764	0,0
40 og flere kyr	Foretak	405	230 560	0	230 560	0,0
Ammekyr s. 5-7, 6-39 kyr	Dyr	46 045	7 438	250	7 688	11,5
40 og flere kyr	Foretak	280	297 520	10 000	307 520	2,8
Justert bevilgningsbehov, gjeldende satser						-25,2
Sum driftstilskudd, melk og kjøtt						312,8

Tabell 11.19 Post 74.14 Tilskudd husdyr

	Fra	Til	Antall dyr	Sats kr/dyr	Endring kr/dyr	Ny sats kr/dyr	Endring, mill. kr
Melkekyr	1	14	89 195	6 103	2 543	8 646	226,8
	15	30	63 928	4 497	2 543	7 040	162,6
	31	50	38 331	3 035	2 543	5 578	97,5
	51 +		18 061	2 265	2 543	4 808	45,9
Sum		209 514				532,8	
Melkekyr på små og mellomstore bruk	6	23	104 723	2 490	0	2 490	0,0
	24	50	30 762	-2 045	0	-2 045	0,0
Sum		135 485				0,0	
Ammekyr	1	50	106 201	5 290	250	5 540	26,6
	51+		4 820	1 330	250	1 580	1,2
Sum		111 021				27,8	
Andre storfe			575 242	1 198	175	1 373	100,7
Melkegeit og melkesau	1	125	26 749	1 702	0	1 702	0,0
	126+		8 001	688	0	688	0,0
Sum		34 749				0,0	
Sau	1	75	626 505	1 885	50	1 935	31,3
	76	150	198 528	1 435	25	1 460	5,0
	151+		100 658	209	0	209	0,0
Sum		925 691				18,9	
Ammegeit	1	60	8 912	0	2 377	2 377	21,2
	61	120	309	0	1 809	1 809	0,6
	121+		33	0	264	264	0,0
Sum		9 254				21,8	
Avlsgris Sør-Norge ²⁾	1	35	16 606	498	0	498	0,0
Avlsgris Jæren	1	35	3 873	350	0	350	0,0
Avlsgris Nord-Norge	1	35	1 208	776	0	776	0,0
Sum		21 686				0,0	
Slaktegris ²⁾	1	1 400	985 708	14	0	14	0,0
Slaktegris Jæren	1	1 400	204 292	10	0	10	0,0
Sum		1 190 000				0,0	
Verpehøner Sør-N.	1	1 000	537 970	11	0	11	0,0
Verpehøner Nord-N.	1	1 000	23 609	25	0	25	0,0
Verpehøner, landet	1 001	7 500	2 728 113	11	0	11	0,0
Sum		3 289 692				0,0	
Rugeegg Sør-Norge	1	167 000	11 441 179	0,07	0,00	0,07	0,0
Rugeegg Nord-Norge	1	167 000	0	0,15	0,00	0,15	0,0
Rugeegg, landet	167 001	833 000	44 371 634	0,07	0,00	0,07	0,0
Sum		55 812 813				0,0	
Bifolk	1	+	48 943	800	50	850	2,4
Hjort over 1 år			5 075	765	150	915	0,8
Genbev.	Storfe		5 743	3710	200	3 910	1,1
	Sau		17 088	310	0	310	0,0
	Geit		726	610	0	610	0,0
	Hest		768	1 200	0	1 200	0,0
	Sum		24 325				1,1
Bunnfradrag 35pst. ¹⁾		35 %	37 748	6 000	0	6 000	0,0
Beløpsavgrensing			530 000		0 suspendert		0,0

Justert bevilgningsbehov, gjeldende satser	-55,7
Sum produksjonstilskudd, husdyr	650,6

1) Bunnfradrag produksjonstilskudd fordeles med 35 pst. tilskudd husdyr og 65 pst. arealtilskudd

2) Unntatt Jæren

Tabell 11.20 Post 74.16 Beitetilskudd

		Antall dyr	Sats kr/dyr	Endring kr/dyr	Ny sats kr/dyr	Endring, mill. kr
Utmarksbeitetilskudd:	Kyr, storfe, hest	271 507	1092	350	1 442	95,0
	Sau, lam, geit, kje	1 892 841	300	110	410	208,2
Beitetilskudd:	Storfe m.m.	650 604	530	280	810	182,2
	Småfe m.m.	2 218 791	60	30	90	66,6
Justert bevilgningsbehov, gjeldende satser						-14,1
Sum beitetilskudd		5 033 743				537,9

Tabell 11.21 Post 74.17 Areal- og kulturlandskapstilskudd

	Antall dekar	Sats kr/daa	Endring kr/daa	Ny sats kr/daa	Endring, mill. kr
Kulturlandskapstilskudd alt areal	9 079 180	265	20	285	181,6
Bunnfradrag, 65 pst. ¹⁾	37 748	6 000	0	6 000	0,0
Arealtilskudd, grovfôr	5 897 711				0,0
Innmarksbeitearealer	1 559 592				0,0
Arealtilskudd, korn	2 951 827				0,0
Arealtilskudd, potet	118 947				8,9
Arealtilskudd, grønnsaker	70 407				13,9
AK-tilskudd, frukt, bær og planteskoleareal	40 288				8,4
Justert bevilgningsbehov, gjeldende satser					-6,0
Sum, AK-tilskudd		9 079 180			206,8

1) Bunnfradrag produksjonstilskudd fordeles med 35 pst. tilskudd husdyr og 65 pst. arealtilskudd

Arealtilskudd, grovfôr

	Antall daa	Sats kr/daa	Endring kr/daa	Ny sats kr/daa	Endring, mill. kr
Sone 1	377 170	50	0	50	0,0
Sone 2	308 539	50	0	50	0,0
Sone 3	598 069	145	0	145	0,0
Sone 4	485 768	165	0	165	0,0
Sone 5 A	1 813 038	360	0	360	0,0
Sone 5 B Vestlandet	1 506 349	405	0	405	0,0
Sone 6	694 174	420	0	420	0,0
Sone 7	114 604	466	0	466	0,0
Sum grovfôr alle soner	5 897 711				0,0

Arealtilskudd, korn

	Antall daa	Sats kr/daa	Endring kr/daa	Ny sats kr/daa	Endring, mill. kr
Sone 1	1 290 861	309	0	309	0,0
Sone 2 og 3	1 119 407	382	0	382	0,0
Sone 4	404 760	422	0	422	0,0
Sone 5 - 7	136 799	422	0	422	0,0
Sum korn, alle soner	2 951 827				0,0

Arealtilskudd, øvrige vekster

	Antall daa	Sats kr/daa	Endring kr/daa	Ny sats kr/daa	Endring, mill. kr
Potet sone 1-5	114 663	613	75	688	8,6
Potet sone 6-7	4 284	1 365	75	1 440	0,3
Sum poteter, alle soner	118 947				8,9
Grønnsaker sone 1-5 1-300 daa	45 733	1 150	300	1 450	13,7
301-	24 127	1 150	0	1 150	0,0
Grønnsaker sone 6-7 1-300 daa	547	2 150	300	2 450	0,2
301-		2 150	0	2 150	0,0
Sum grønnsaker, alle soner	70 407				13,9
Frukt sone 1-4 1-75 daa	8 534	1 750	230	1 980	2,0
75-	1 867	1 750	0	1 750	0,0
Frukt sone 5-7 1-75 daa	12 079	2 500	230	2 730	2,8
75-	102	2 500	0	2 500	0,0
Sum frukt, alle soner	22 582				4,8
Bær sone 1-4 1-150 daa	10 046	1 850	230	2 080	2,3
151-	1 973	1 850	0	1 850	0,0
Bær sone 5-7 1-150 daa	5 549	2 300	230	2 530	1,3
151-	138	2 300	0	2 300	0,0
Sum bær, alle soner	17 706				3,6

Tabell 11.22 Post 74.19 Tilskudd til regionale miljøprogram, mill. kroner

	Budsjett 2022	Prognose 2023	Endring, mill. kr
Fordelt på regionene	601,1	786,1	220,0
Justert bevilgningsbehov			0,0
Landet			220,0

Tabell 11.23 Post 74.20 Tilskudd til økologisk jordbruk

Arealtilskudd	Antall daa	Sats kr/daa	Endring kr/daa	Ny sats kr/daa	Endring, mill. kr
Frukt og bær m.m.	2 784	1 650	175	1825	0,5
Grønnsaker	3 037	1 650	175	1825	0,5
Potet	979	800	0	800	0,0
Korn	78 367	500	100	600	7,8
Grovfôr	266 126	40	5	45	1,3
Økologisk areal 1. års karen	19 524	250	50	300	1,0
Grønngjødsling	3 530	500	0	500	0,0
Økologisk brakka	1 005	25	0	25	0,0
Sum arealtilskudd økologisk areal	375 352				11,1
Tilskudd til økologisk husdyrproduksjon	Antall dyr	Sats kr/dyr	Endring kr/dyr	Ny sats kr/dyr	Endring, mill. kr
Melkekyr	7 399	4 100	250	4350	1,8
Ammekyr	4 667	3 000	250	3250	1,2
Andre storfe	17 335	730	0	730	0,0
Sau og melkesau	42 627	500	0	500	0,0
Melkegeit	471	353	0	353	0,0
Ammegeit	688	265	0	265	0,0
Avlsgris	366	517	0	517	0,0
Slaktegris	4 194	315	0	315	0,0
Sum tilskudd til økologisk husdyrproduksjon					3,0
Justert bevilgningsbehov, gjeldende satser					1,9
Sum tilskudd til økologisk jordbruk					16,0

Tabell 11.24 Post 77.11 Tilskudd til dyreavl m.m., mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Tilskudd til veterinær reiser	61,3	56,3	9,4
Tilskudd til semin	30,6	30,6	4,0
Tilskudd til avlsorganisasjoner	14,3	14,3	2,5
Justert bevilgningsbehov			-5,0
Sum	106,2	101,2	10,8

Tabell 11.25 Post 77.12 Tilskudd til frøavl m.m., mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Tilskudd til frøavl	20,06	20,06	0,00
Tilskudd til lagring av såkorn	9,00	10,00	0,00
Justert bevilgningsbehov			1,00
Sum	29,06	30,06	1,00

Tabell 11.26 Post 77.13 Tilskudd til rådgivning, mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Tilskudd til rådgivning	108,0	108,0	8,0
Justert bevilgningsbehov			0,0
Sum	108,0	108,0	8,0

Tabell 11.27 Post 77.15 Tilskudd til kvalitets- og salgsfremmende tiltak, mill. kroner

	Budsjett 2023	Prognose 2024	Endring
Utvikling av plantemateriale, nordisk	2,400	2,400	0,0
Utvikling av plantemateriale, oppformering	12,875	12,875	0,0
Utvikling av plantemateriale, Graminor	24,960	24,960	2,5
Frukt- og bærprogrammet, Graminor	1,700	1,300	0,0
Kvalitetstiltak settepotetavl	13,921	14,600	2,0
Justert bevilgningsbehov			0,279
Sum	55,856	56,135	4,779

Tabell 11.28 Post 77.17 Tilskudd fellesanlegg frukt

	Volum siste 3 år, tonn	Sats 2023, kr / kg	Endring, kr/kg	Ny sats kr/kg ¹⁾	Endring, mill. kr
Sum	10 250,6	2,02	0,20	2,21	2,0

Tabell 11.29 Post 78.11 Tilskudd for avløsning

	Antall bruk/dyr	Kr per bruk/dyr	Endring kr /bruk/dyr	Ny sats kr/bruk/dyr	Endring mill. kr
Tilskudd per foretak	8 397	96 580	30 000	126 580	251,9
Melkekyr	209 397	4625	231	4 856	
Ammekyr	110 972	1277	64	1 340	
Andre storfe	574 954	771	39	809	
Melkegeit og melkesau	34 749	1066	53	1 119	
Sau	925 391	530	27	557	
Ammegeit	9 254	0	722	722	
Avlsgris	39 380	1524	76	1 600	
Slaktegris	1 449 515	52	3	55	
Verpehøner, -ender, -kalkuner, -gjess	4 114 571	13,4	0,7	14,1	
Rugeegg	93 080 120	0,08	0,00	0,09	
Hester	24 676	1524	76	1 600	
Avlskaniner	881	380	19	399	
Gjess, ender, kalkuner, livkylling	4 853 860	4,66	0,23	4,90	
Slaktekylling	73 589 232	0,560	0,03	0,59	
Tillegg for økologisk slaktekylling	261 364	1,660	0,08	1,74	
Revetisper	714	419	21	440	
Minktisper	3 423	123	6	129	
Hjort	7 244	519	26	544	
Utslag av satsendringer	Prognose, mill. kr	Endring pst.	Endring mill. kr	Utslag av tak mill. kr	
	1 322,0	5,00 %	66,1	-251,9	232,877
Justert bevilgningsbehov					-13,367
Sum tilskudd til avløsning for ferie og fritid					219,510

Tabell 11.30 Post 78.12 Tilskudd til avløsning ved sykdom m.m.

	Antall dager	Sats kr/dag	Endring kr/dag	Endring, mill. kr
Antall avløsningsdager	174 220	2 100	350	
Gjennomsnittsberegning	174 220	711	119	20,6
Utvidelse av ordningen				0,0
Justert bevilgningsbehov				0,0
Sum				20,6

Tabell 11.31 Post 78.15 Tilskudd til landbruksvikarordningen

	Antall årsverk	Sats kr/å.v.	Endring kr/å.v.	Endring, mill. kr
Tilskudd per vikar	240	294 400	10 600	2,5
Justert bevilgningsbehov				0,0
Sum				2,5

Tabell 11.32 Post 78.16 Tilskudd til tidligpensjonsordningen

	Antall	Sats, kr/pers.	Endring kr/pers	Endring, mill. kr
Enbruker	491	105 200	0	0,000
Tobruker	82	168 320	0	0,000
Justert bevilgningsbehov				-8,0
Sum	573			-7,950